

Motion till riksdagen

1987/88:K623

av Alf Svensson (c)

om lokalt förankrat utvecklingssamarbete

Kommunala opinions- och solidaritetsyttringar med anknytning till andra länder anses enligt nuvarande lagstiftning inte ingå i den kommunala kompetensen.

Som grund för detta anges att utrikes-, handels- och biståndspolitiken är en angelägenhet för riksdagen och regeringen. Dessutom anses exempelvis lokala solidaritetsyttringar med människor i främmande länder sakna det nödvändiga sambandet med den egna kommunen eller landstingskommunen och därför strida mot den s. k. lokaliseringsprincipen. Det har trots detta vid vissa tillfällen gjorts undantag från principen att kommuner och landstingskommuner inte har befogenheter att avge internationella opinions- och solidaritetsyttringar t.ex. genom lagen om rätt för kommun att bistå utländska studerande, lagen om rätt för kommun och landstingskommun att lämna internationell katastrofhjälp och lagen om rätt för kommuner och landstingskommuner att vidta bojkottåtgärder mot Sydafrika.

Enligt kds uppfattning borde kommunala solidaritetsyttringar, som står i överensstämmelse med den av regering och riksdag förda utrikes-, handels- och biståndspolitiken tillåtas och uppmuntras. Vänortsförbindelser mellan svensk kommun och kommun i ett av de s. k. programländerna för svenskt bistånd kan knappast anses försvaga riksdagens och regeringens utrikespolitiska strävanden. Tvärtom skulle ju lokalt förankrade biståndsinsatser ytterligare öka trovärdigheten i landets nationella utrikes- och biståndspolitik samtidigt som biståndsviljan hos svenska folket stärks.

Flera svenska kommuner har upprättat vänortsförbindelser med orter i länder utanför Norden. I flera av fallen gäller det länder som Sverige har utvecklingssamarbete med.

Många människor, inte minst internationellt intresserade ungdomar, har visat stort intresse av lokalt förankrat biståndsarbete. Detta skulle kunna kanaliseras till en kommunal vänort i ett u-land. Kds har tagit initiativ till att etablera vänort i u-land i flera kommuner och erfarenheterna av utbytet är positiva.

Kds menar att ett mera kommunalt förankrat u-landsbistånd skulle öka förståelsen för ökade internationella biståndsinsatser. En konkret rapportering och återkoppling till biståndsgivarna stärker motivation och viljan till fortsatta insatser. Detta visar inte minst erfarenheterna från missionen och den känsla av delaktighet och överblick som den lokala kopplingen ger, i kontrast mot de mera anonyma insatserna via statsskatten.

Målsättningen med lokalt förankrade projekt är att kommunalt kunna ta till vara det personliga engagemang som hittills varit de frivilliga biståndsorganisationerna förbehållet.

Kommunernas möjligheter att engagera sig i lokalt riktat biståndsarbete är som ovan redovisats mycket begränsade. En översyn av kommunallagen bör därför ske. Speciella bestämmelser om formerna för kommunalt u-landsbistånd skulle kunna införas i kommunallagen.

Ekonomiska anslag kan tänkas utgå för upplysnings- och organisationsarbete inom kommunen för utgifter i samband med biståndsarbetarnas resor till vänorten samt stipendier för både de egna kommunmedlemmarna samt för studerande i Sverige från den kommunala u-landsvänorten.

Engagemang i direkt bistånd i form av pengar bör stå i viss proportion till det på frivillighetens väg insamlade biståndet. Förslagsvis bör kommunen få rätt att för en insats i vänorten bevilja skattemedel i samma storleksordning som insamlats ideellt.

Stat-kommun-beredningen har i ett delbetänkande från september 1986 – Kommunal medverkan i internationella frågor – behandlat frågan om kommuner och landstingskommuner skall få ökade möjligheter till praktiskt utövande av internationell solidaritet. Delbetänkandet utmynnar i slutsatsen att det inte föreligger skäl för ett förslag om utvidgning av den kommunala kompetensen i detta avseende. Betänkandet är på remiss.

Utredningens formulering att det inte finns skäl att ge kommunerna utökad kompetens för att t. ex. delta i lokalt förankrade biståndsprojekt förefaller märkligt. Antingen ser utredningen inte några skäl för ytterligare biståndsinsatser finansierade med offentliga medel, eller också anser man att dessa solidaritetsyttringar skall begränsas av de ramar som riksdagen drar upp för biståndet. Denna begränsning av den kommunala självstyrelsen är ett politiskt ställningstagande.

Om nuvarande ordning i relationen stat-kommun kan också sägas att den av många kommuner upplevs så att regering och riksdag i betydande omfattning fattat beslut som ålagt och reglerat verksamheter i kommunerna och därmed genererat behov av att utdebitera kommunal skatt. Den kommunala självstyrelsen behöver stärkas.

Kommunernas delaktighet i det internationella solidaritetsarbetet är en viktig principfråga, som måste avgöras utifrån politiska bedömningar där den kommunala självstyrelsen är huvudprincip.

Risken är att främlingsfientligheten ökar och biståndsviljan avtar. Sådana politiska strömningar växte sig nyligen starka i det norska kommunalvalet. Olika vägar måste prövas för att förhindra en motsvarande utveckling i Sverige. Sjöbo i Skåne är ett aktuellt exempel på en kommun som inte accepterar att delta i internationella solidaritetsyttringar genom flyktingmottagande beslutat på nationell nivå. Här skulle uppenbarligen biståndsviljan och känslan för nödlidande i andra länder avsevärt behöva stärkas.

Det skulle vara mycket positivt för kommunalpolitiker, skolelever och andra medborgare i Sjöbo att genom ett konkret och nära vänortsutbyte med någon kommun i ett u-land kunna skaffa sig vidgad kunskap om levnadsförhållandena i något utvecklingsland.

Hemställan

Mot. 1987/88

K623

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att kommunallagen bör ändras så att kommun på vissa bestämda villkor kan delta i lokalt förankrat utvecklingsarbete som ligger i linje med de av riksdagen antagna biståndsmålen.

Stockholm den 20 januari 1988

Alf Svensson (c)